

TABAKAS IZSTRĀDĀJUMI (APRITES PRASĪBAS)

TVĒRUMS

Prasības tabakas izstrādājumu laišanai tirgū (tirdzniecībai) reglamentē Tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likums (turpmāk – Tabakas likums).

LATVIJAS TIESĪBU AKTI

- Tabakas likums
- Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr.440 "Kārtība, kādā sniedz un apstrādā informāciju par tabakas izstrādājumiem, tabakas aizstājējproduktiem, augu smēķēšanas produktiem, elektroniskajām cigaretēm un to uzpildes flakoniem"
- Ministru kabineta 2016. gada 17. maija noteikumos Nr. 306 "Noteikumi par prasībām uz iepakojumiem izvietojamiem brīdinājumiem par ietekmi uz veselību"
- Ministru kabineta 2022. gada 11. janvāra noteikumi Nr. 24 "Veselības inspekcijas maksas pakalpojuma cenrādis"

IEPRIEKŠĒJA ATĻAUJA

Pirms tabakas izstrādājumu laišanas tirgū Latvijā ir nepieciešams saņemt Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk - VID) izsniegtu speciālo atļauju (licenci). Saskaņā ar 2005.gada 30.augusta Ministru kabineta noteikumos Nr.662 "Akcīzes preču aprites kārtība" 11.punktā minēto speciālo atļauju (licenci) izsniedz tabakas izstrādājumu vairumtirdzniecībai, mazumtirdzniecībai, reģistrētai saņēmēja darbībai un reģistrētai nosūtītāja darbībai.

Atbildīgā iestāde:

Valsts ieņēmumu dienests

Mājaslapas adrese: www.vid.gov.lv

Tālr.: +371 67120000

E-pasts: vid@vid.gov.lv

Ražotāji un importētāji sniedz Veselības inspekcijai informāciju par visiem tabakas izstrādājumiem, kurus plānots laist tirgū vai kuriem tiek mainīts sastāvs. Ražotāji un importētāji saskaņā ar Veselības inspekcijas maksas pakalpojumu cenrādi veic samaksu par sniegtās informācijas apstrādi par tabakas izstrādājumiem. .

Tabakas izstrādājumu sniedzamās informācijas apjoms, kārtība, kādā ražotāji un importētāji sniedz šādu informāciju, kā arī prasības datu apstrādei, analizēšanai, uzglabāšanai un publicēšanai ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos Nr.440 "Kārtība, kādā sniedz un apstrādā informāciju par tabakas izstrādājumiem, tabakas aizstājējproduktiem, augu smēķēšanas produktiem, elektroniskajām cigaretēm un to uzpildes flakoniem".

Jaunieviestu tabakas izstrādājumus ziņo Veselības inspekcijai sešus mēnešus pirms to laišanas tirgū Latvijā.

Atbildīgā iestāde:

Veselības inspekcija

Mājaslapas adrese: www.vi.gov.lv

Tālr.: +371 67081600

E-pasts: vi@vi.gov.lv

KONTAKTI

PAR NOTEIKUMIEM ATBILDĪGĀ IESTĀDE

Latvijas Republikas Veselības ministrija

Mājaslapas adrese: www.vm.gov.lv

Tālr.: +371 67876000

TIRGUS UZRAUDZĪBAS IESTĀDE

Veselības inspekcija

Mājaslapas adrese: www.vi.gov.lv

Tālr.: +371 67081600

E-pasts: vi@vi.gov.lv

GALVENĀS PRASĪBAS TIRGUS DALĪBNIEKIEM

Likumā lietotie termini

Tabakas izstrādājumi veidi ir definēti Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvā 2014/40/ES (turpmāk – Tabakas direktīva) un Tabakas likumā. Saskaņā ar Tabakas likumu visi tabakas izstrādājumi izņemot košļājamā tabaka, šņaucamā tabaka; visi orālai lietošanai paredzētie tabakas izstrādājumi tiek definēti kā smēķēšanai paredzēti tabakas izstrādājumi.

Tabakas izstrādājums — izstrādājums, ko var lietot un kas kaut vai daļēji sastāv no tabakas, kura ir vai nav ģenētiski modificēta.

Bezdūmu tabakas izstrādājums — tabakas izstrādājums, kura lietošana nav saistīta ar degšanas procesu; bezdūmu tabakas izstrādājums, kas paredzēts vienīgi košļāšanai, — košļājamā tabaka; bezdūmu tabakas izstrādājums, ko var lietot caur degunu, — šņaucamā tabaka; visi orālai lietošanai paredzētie tabakas izstrādājumi, kuri pilnībā vai daļēji gatavoti no tabakas un ir pieejami pulvera vai smalku granulu veidā vai jebkādā šo veidu apvienojumā, īpaši tādi izstrādājumi, kas safasēti porciju maisiņos vai porainos maisiņos, izņemot izstrādājumus, kuri paredzēti ieelpošanai vai košļāšanai, — orālai lietošanai paredzētā tabaka.

Jaunieviests tabakas izstrādājums — bezdūmu tabakas izstrādājums vai smēķēšanai paredzēts tabakas izstrādājums, kas neietilpst nevienā no šādām kategorijām — cigaretes, tinamā tabaka, pīpju tabaka, ūdenspīpju tabaka, cigāri, cigarillas, košļājamā tabaka, šņaucamā tabaka vai orālai lietošanai paredzētā tabaka — un kas laists tirgū pēc 2014.gada 19.maija.

Karsējams tabakas izstrādājums — jaunieviests tabakas izstrādājums, ko lieto, izmantojot karsēšanas procesu, lai izdalītu emisijas, kas satur nikotīnu un citas ķīmiskas vielas, kuras ieelpo patērētājs, un kas atkarībā no tā īpašībām ir bezdūmu tabakas izstrādājums vai smēķēšanai paredzēts tabakas izstrādājums.

Smēķēšanai paredzētie tabakas izstrādājumi — tabakas izstrādājumi, kas nav bezdūmu tabakas izstrādājumi, arī cigaretes, cigarillas, cigāri, tabakas izstrādājumi, ko var lietot, izmantojot degšanas vai karsēšanas procesu, un tabaka, kas paredzēta vienīgi izmantošanai pīpē (pīpju tabaka), tabaka, ko patērētāji vai mazumtirdzniecības vietas var izmantot cigarešu izgatavošanai (tinamā tabaka), tabakas izstrādājums, ko var lietot, izmantojot ūdenspīpi (ūdenspīpju tabaka). Ja izstrādājumu var izmantot gan ūdenspīpēs, gan kā tinamo tabaku, to uzskata par tinamo tabaku.

Ierobežojumi tabakas izstrādājumu tirdzniecībai

1. Aizliegts laist tirgū:

1.1. šņaucamo tabaku un košļājamo tabaku;

1.2. tabakas izstrādājumus orālai lietošanai;

1.3. tabakas izstrādājumus un jaunieviestus tabakas izstrādājumus, par kuriem nav iesniegta informācija atbilstoši Tabakas likuma 5.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajam un nav veikta samaksa par sniegtās informācijas apstrādi saskaņā ar Veselības inspekcijas maksas pakalpojumu cenrādi;

1.4. tabakas izstrādājumus jaunieviestus tabakas izstrādājumus, kas neatbilst Tabakas likuma prasībām;

1.5. cigarešu iepakojuma vienības, kurās ir mazāk par 20 cigaretēm;

1.6. tinamās tabakas iepakojuma vienības, kurās ir mazāk par 30 gramiem tabakas;

2. Aizliegts laist tirgū tabakas izstrādājumus, ja:

2.1. to sastāvā ir vitamīni vai citas piedevas, kas rada iespaidu, ka tabakas izstrādājums ir labvēlīgs veselībai vai samazina veselības apdraudējumu;

2.2. to sastāvā ir kofeīns vai taurīns, vai citas piedevas un stimulējoši savienojumi, kas tiek saistīti ar enerģiju un vitalitāti;

2.3. to sastāvā ir piedevas, kas ietekmē emisiju krāsu;

2.4. smēķēšanai paredzētu tabakas izstrādājumu sastāvā ir piedevas, kas atvieglo ieelpošanu vai nikotīna uzņemšanu, tajā skaitā mentols, tā analogi un geraniols;

2.5. to sastāvā ir piedevas, kam nesadedzinātām piemīt kancerogēnas, mutagēnas un reproduktīvajai sistēmai toksiskas īpašības;

2.6. tiem nav piemēroti Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 18.decembra regulā Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH) paredzētie noteikumi;

2.7. tie satur piedevas tādā daudzumā, ka šo izstrādājumu lietošanas laikā ievērojami vai izmērāmi palielinās tabakas izstrādājuma toksiskā vai atkarību izraisošā ietekme vai tai piemītošās kancerogēnās, mutagēnās un reproduktīvajai sistēmai toksiskās īpašības, un tas ir zinātniski pamatots.

3. Aizliegts laist tirgū cigaretes, ja:

3.1. maksimālais darvas emisiju līmenis tajās pārsniedz 10 miligramus vienā cigaretē;

3.2. maksimālais nikotīna emisiju līmenis tajās pārsniedz vienu miligramu vienā cigaretē;

3.3. maksimālais oglekļa monoksīda emisiju līmenis tajās pārsniedz 10 miligramus vienā cigaretē;

3.4. tās neatbilst degšanas un ugunsdrošības prasībām attiecībā uz pašdziestošām cigaretēm.

4. Aizliegts laist tirgū cigaretes, tinamo tabaku un karsējamus tabakas izstrādājumus:

4.1. ar raksturīgu aromātu. Aizliegums neattiecas uz piedevām, kas ir būtiskas cigarešu, tinamās tabakas un karsējamo tabakas izstrādājumu ražošanai, ja vien šīs piedevas nerada raksturīgu aromātu un būtiski vai izmērāmi nepalielina izstrādājuma spēju radīt atkarību, toksicitāti vai kancerogēnas, mutagēnas un reproduktīvajai sistēmai toksiskas īpašības;

4.2. kuru filtri, papīri, iepakojums, kapsulas satur aromatizētājus vai jebkārus tehniskus elementus, kas var mainīt attiecīgo tabakas izstrādājumu smaržu vai garšu vai to dūmu intensitāti. Filtri, papīri vai kapsulas nesatur tabaku vai nikotīnu.

Tabakas izstrādājumu noformējums un iepakojuma vienību izskats un saturs

1.Uz tabakas izstrādājumu iepakojuma vienības, jebkāda ārējā iepakojuma un paša tabakas izstrādājuma marķējumā aizliegts izvietot tādus elementus (piemēram, uzrakstus, simbolus, nosaukumus, preču zīmes, grafiskas vai citas zīmes), kas:

- 1.1. popularizē tabakas izstrādājumu vai veicina tā patēriņu, radot kļūdainu iespaidu par attiecīgā tabakas izstrādājuma īpašībām, ietekmi uz veselību, apdraudējumiem vai emisijām;
  - 1.2. ietver informāciju par nikotīna, darvas un oglekļa monoksīda saturu tabakas izstrādājumā;
  - 1.3. liek domāt, ka konkrētais tabakas izstrādājums ir nekaitīgāks par citiem vai ka ar to tiecas samazināt atsevišķu kaitīgu dūmu sastāvdaļu ietekmi, vai ka tas palielina enerģiju un vitalitāti, vai ka tam ir ārstnieciskas, jaunību saglabājošas, dabiskas, organiskas īpašības, vai ka tas citādi labvēlīgi ietekmē veselību vai dzīvesstilu;
  - 1.4. norāda uz garšu, smaržu, jebkādiem aromatizētājiem un citām piedevām vai to trūkumu;
  - 1.5. atgādina pārtikas vai kosmētikas produktu;
  - 1.6. liek domāt, ka konkrētajam tabakas izstrādājumam ir labāka bioloģiskās sadalīšanās spēja vai citas videi labvēlīgas īpašības.
2. Uz tabakas izstrādājumu iepakojuma vienībām un jebkāda ārējā iepakojuma aizliegts izvietot tādus elementus (piemēram, uzrakstus, simbolus, nosaukumus, preču zīmes, grafiskas vai citas zīmes), kas rada ekonomiska ieguvuma iespaidu, piemēram, iekļaujot atlaižu kuponus, piedāvājot atlaides, informāciju par bezmaksas izplatīšanu, piedāvājumu iegādāties vairākas iepakojuma vienības par zemāku cenu un citus līdzīgus piedāvājumus.
3. Cigarešu iepakojuma vienībai ir taisnstūra paralēlskaldņa forma, un šī iepakojuma vienība ir izgatavota no kartona vai mīksta materiāla ar tādu atveri, ko pēc pirmās atvēršanas reizes nevar no jauna aizvērt vai noslēgt, izņemot atliecamu augšējo vāciņu un sānos piestiprinātu atvāzamu vāciņu. Pacīņām ar atliecamu augšējo vāciņu un sānos piestiprinātu atvāzamu vāciņu tas ir piestiprināts tikai iepakojuma vienības aizmugurē.
4. Tināmās tabakas iepakojuma vienībām ir taisnstūra paralēlskaldņa, cilindriskā vai maisiņa forma.
5. Uz tabakas izstrādājumu iepakojuma vienības un jebkāda ārējā iepakojuma ir aizliegts:
- 5.1. attēlot Latvijas valsts simbolus;
  - 5.2. attēlot fiziskās personas, izņemot tās fiziskās personas, kuras attēlotas uz kombinētajiem brīdinājumiem;
  - 5.3. izmantot animācijas tēlus.
6. Uz katras smēķēšanai paredzētā tabakas izstrādājuma iepakojuma vienības un jebkāda ārējā iepakojuma ir drukāti šādi brīdinājumi par ietekmi uz veselību:
- 6.1. vispārīgais brīdinājums: "Smēķēšana nogalina — atmetiet tagad!";
  - 6.2. informatīvs uzraksts: "Tabakas dūmos ir vairāk nekā 70 vielu, kas izraisa vēzi";
  - 6.3. kombinēts brīdinājums par ietekmi uz veselību, kas papildināts ar šādu informāciju par smēķēšanas atmešanu: "Lūdz palīdzību! 67037333; www.spkc.gov.lv".
7. Uz katras bezdūmu tabakas izstrādājuma iepakojuma vienības un jebkāda ārējā iepakojuma ir drukāts šāds brīdinājums par ietekmi uz veselību: "Šis tabakas izstrādājums kaitē Jūsu veselībai un rada atkarību".
- Brīdinājumu par ietekmi uz veselību noformēšanas un novietošanas prasības uz iepakojuma nosaka 2016. gada 17. maija Ministru kabineta noteikumi Nr.306 „Noteikumi par prasībām uz iepakojumiem izvietojamiem brīdinājumiem par ietekmi uz veselību”.

Tabakas izstrādājumu aprites kārtība

1. Atsaucoties uz Tabakas likuma 8. pantu, tabakas izstrādājumiem ir tādi paši ierobežojumi, kā elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm un uzpildes tvertņēm, augu smēķēšanas produktiem un tabakas aizstājējproduktiem.
2. Tabakas izstrādājumus aizliegts pārdot nepilngadīgam personām, bet no 2025.gada 1.janvāra personām, kas ir jaunākas par 20 gadiem.
3. Tabakas izstrādājumus ir aizliegts pārdot patērētājam un patērētājam aizliegts tos iegādāties izmantojot distances saziņas līdzekļus (distances līgums, tiešsaiste, interneta

vietne, mobilā aplikācija, elektroniskais pasts, tālrunis, TV veikals, katalogs u.tml.) tajā skaitā ārpus Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts teritorijas. Mazumtirdzniecības vietās ir aizliegts izvietot tabakas izstrādājumus un šo izstrādājumu preču zīmes tā, ka pircēji var redzēt šos izstrādājumus vai to preču zīmes. Aizliegums neattiecas uz specializētām tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecības vietām, ja šīs mazumtirdzniecības vietas atrodas konstruktīvi nodalītās telpās ar atsevišķu ieeju un tabakas izstrādājumi un šo izstrādājumu preču zīmes nav redzamas ārpus attiecīgās mazumtirdzniecības vietas.

Papildus informācija: <https://www.vi.gov.lv/lv/tabakas-izstradajumi-augu-smekesanas-produkti-elektroniskas-smekesanas-ierices-un-uzpildes-skidrumi>